

Tarih & Gelecek Dergisi**Journal of History & Future**Öğr. Gör. Dr.
Esra ÇETİNAydın Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar
Eğitimi Bölümü,
esracetin1981@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0564-7095>Başvuruda bulundu. Kabul edildi.
Applied Accepted

Eser Geçmişi / Article Past: 07/07/2023 21/08/2023

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.1324314>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

1960'lı Yıllarda Müzik Alanında Sendikal Bir Örgütlenme; Türk Müziği Sanatçıları Sendikası ve Müzik-iş Gazetesi (1968)

A Union Organization in the Field of Music in the 1960's: Turkish Music Artists Union and Müzik-iş Newspaper (1968)

Öz

İlk örnekleri İngiltere’de sanayi devriminin bir ürünü olarak ortaya çıkan sendikal hareketler, XIX. yüzyılda yaşanan siyasi ve iktisadi gelişmeler ile birlikte kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde işçilerin yardımlaşma ve dayanışma örgütleri olarak kurulmuştur. Türk sendikacılığı ise Osmanlı Devleti’nde bir sınıf hareketine bağlı olmaksızın XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında oluşmaya başlamıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında dönemin sosyal ve siyasi şartları nedeniyle istenen ölçüde ilerleme gösteremeyen sendikal hareketler, II. Dünya Savaşı sonrasındaki 1947-1950 arasındaki dönemde tekrar faal duruma geçmiştir. Daha sonra 1961 Anayasası ile sendikacılık alanında yeni düzenlemeler yapılmış, buna paralel olarak özellikle meslek örgütleri olarak kurulan sendika sayısı da artmıştır.

Bu sendikalardan biri olan Türk Müziği Sanatçıları Sendikası (Müzik-iş), 1965 yılının Ocak ayında yetmiş Türk müziği sanatçısı tarafından Ankara’da kurulmuştur. Türk-İş Konfederasyonu’na bağlı millî sendika statüsünde kurulan Müzik-iş, kurulduğu yıl İzmir ve İstanbul’da, 1966 yılında ise Gaziantep’te şube açmıştır. 1968 yılının Mart ayında ise sendikanın yayın organı olan Müzik-iş Gazetesi çıkarılmaya başlanmış ve yalnızca yedi sayı yayınlanmıştır. Bu çalışmada Türk sendikacılık tarihinde ilginç bir yeri olan Müzik-iş Sendikası incelenmiştir. Değerlendirme yapılırken sendikanın yayın organı Müzik-iş Gazetesinden yararlanılmıştır. Ayrıca Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridelerinden, Resmî Gazete ve konuyla ilgili tetkik eserlerden de faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 1960’lı Yıllar, Sendikacılık, Müzik, Türk Müziği, Müzik-iş.

ATIF: ÇETİN, Esra, “1960’lı Yıllarda Müzik Alanında Sendikal Bir Örgütlenme; Türk Müziği Sanatçıları Sendikası ve Müzik-iş Gazetesi (1968)”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 9/3 (Eylül 2023), s. (556-574)

CITE: ÇETİN, Esra, “A Union Organization in the Field of Music in the 1960’s: Turkish Music Artists Union and Müzik-iş Newspaper (1968)”, *Journal of History and Future*, 9/3 (September 2023), pp. (556-574)

Abstract

Trade union movements, the first examples of which emerged in England as a product of the industrial revolution, were established as workers' solidarity and solidarity organizations within the framework of capitalist production relations with the political and economic developments in the 19th century. Turkish trade unionism, on the other hand, began to emerge in the late 19th and early 20th centuries in the Ottoman Empire without being linked to a class movement. In the early years of the Republic, the trade union movement, which could not progress to the desired extent due to the social and political conditions of the period, became active again in the period between 1947-1950 after World War II. Afterwards, new regulations were made in the field of trade unionism with the 1961 Constitution, and in parallel with this, the number of trade unions, especially those established as professional organizations increased.

One of these unions, the Union of Turkish Music Artists (Müzik-iş), was founded in Ankara in January 1965 by seventy Turkish music artists. Founded as a national union affiliated to the Türk-İş Confederation, Müzik-iş opened branches in Izmir and Istanbul in the same year and in Gaziantep in 1966. In March 1968, the newspaper Müzik-iş (Müzik-iş), the publication organ of the union, was started to be published and only seven issues were published. In this study, the Müzik-iş Trade Union, which has an interesting place in the history of Turkish trade unionism, is analyzed. During the evaluation, Müzik-iş Newspaper, the publication organ of the union, was utilized. In addition, the Ottoman Archive of the Prime Ministry, the Republican Archive of the Prime Ministry, the Minutes of the Grand National Assembly of Turkey, the Official Gazette, and related works of research on the subject were also utilized.

Keywords: 1960's, Trade Unionism, Music, Turkish Music, Müzik-iş.

Giriş

Kelime anlamı olarak sendika, belirli bir ticaret, endüstri veya şirketteki işçilerin toplu pazarlık yoluyla ücret, sosyal haklar, çalışma koşulları veya sosyal ve politik statüde iyileştirmeler sağlamak amacıyla oluşturduğu dernek olarak tanımlanmıştır. Bugünkü anlamıyla sendikacılık ise ekonomik ve sosyal koşullar tarafından teşvik edilen örgütlü eyleme doğru hareket etmek anlamını taşımaktadır.¹ Sendikacılık tarihine bakıldığında, Sanayi Devrimi'nden sonra küçük işçi dernekleri olarak XVIII. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkmaya başlayan sendikalar, XIX. yüzyılda örgütlü bir hareket olarak İngiltere dışında kıta Avrupa'sı ve Amerika'da da oluşmaya başlamıştır.² Geçirdiği süreç içerisinde işçilerin işverene ve mevcut hükümete karşı sosyo-ekonomik hak ve çıkarlarını savunan örgütlere dönüşen sendikalar, kısa zamanda toplum tarafından kabul görmüş ve

1 Lvin L. Park, *History of the Labor Movement in the United States A Correspondence Study Course*, Institute of Labor and Industrial Relations University of Illinois Press, Illinois 1948, s.3.

2 The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Trade Union/Labour Organization", Britannica, <https://www.britannica.com/topic/trade-union> (Erişim Tarihi:25.06.2023)

siyasette de yer almıştır.³ Özellikle emek temelli siyasi partilerin II. Dünya Savaşı sonrası iktidara gelmesiyle, toplu pazarlık sistemi teşvik edilmiş ve sendikalar desteklenmiştir. Fakat 1970'lere gelindiğinde ekonomideki negatif yönlü gelişmelerin sonucu olarak iktidarların sendikalara yönelik sınırlandırıcı bir tavır takındıkları görülmüştür. İktidar perspektifinden ülke için tehdit oluşturabilecek taleplerinin olduğu düşünülen sendikalar, 1980 sonrası dönemde daha da baskı altına alınmaya çalışılmış özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması ve toplum yapısının sanayi sonrasına dönüşmesiyle gerek üye sayısı gerekse toplu pazarlık açısından oldukça verimsiz bir döneme girmiştir.⁴

Türkiye'de sendikacılık ise Batılı devletler ile kıyaslandığında süreç ve örgütlenme oranı olarak yeterince gelişmemiştir. Demokratikleşmenin bir parçası da olan sendikalaşmanın Türkiye'deki oluşumu, sanayileşme düzeyinin istenilen ölçüde olmadığı bir dönemde başlamış ve sınıf bilinci temeline oturmadığı için oldukça sınırlı kalmıştır.⁵ Cumhuriyet öncesi sendikacılık hareketlerinin XX. yüzyılın başında başladığı düşünüldüğünde, Osmanlı Devleti'nin ekonomik sistemi içerisinde sendikal hareketlerden ziyade ilk olarak işçi dayanışma örgütleri oluşmuştur. Daha sonra 1908'de ilan edilen II. Meşrutiyet ile birlikte artan özgürlük ortamında 1908, 1911 ve 1913 yıllarında işçi hareketlerinde artış görülmüşse de 1909 tarihi *Tatil-i Eşgal Kanunu*'nun⁶ çıkması ve 1913 tarihinde İttihat ve Terakki Partisi'nin iktidar olmasıyla sendikacılık alanında kısıtlamalara ve yasaklara gidilmiştir. 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte Türkiye Umum Amele Birliği ve Amele Teali Cemiyeti gibi işçi dernekleri kurulmuş fakat 1928 yılında yasaklanmıştır. Ayrıca 28 Haziran 1938'de Cemiyetler Kanunu⁷ kabul edilerek sınıf esasına dayanan cemiyetlerin kurulmasının önüne geçilmiştir.⁸ II. Dünya Savaşı yıllarında ise savaş ekonomisinin yarattığı tahribat ile birlikte devletin güvenlik gerekçesiyle siyasi özgürlükleri kısıtlaması ve Milli Korunma Kanununa⁹ göre hayata geçirilen düzenlemeler işçi sınıfının kendini ifade edecek mecra bulamamasına dolayısıyla zaten yasaklı olan sendikacılığın gelişmemesine neden olmuştur.¹⁰ Savaşın sonunda çok partili hayata geçişe yönelik yapılan yasal düzenlemeyle "sınıf esasına dayalı cemiyet kurma" kapsamındaki yasağın kalkmasıyla sendikal hareketlilik de başlamıştır. 1946'da kurulan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisi'nin destekleriyle sendikaların oluşumu kendini göstermiş, ancak sosyalist-komünist örgütlenmeler oldukları gerekçesiyle ömürleri uzun olmamıştır. Bunların kapatılmasının ardından Cumhuriyet Halk Partisi

3 Yıldırım Koç, *Sendikacılık Tarihi*, Türk-İş Eğitim Yayınları, Ankara 1998, s.1.; H. Yunus Taş, "Toplumsal Sınıfların Değişim Sürecinde, Sendikalar ve Sendikaların Geleceği", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, s.1(1), 2012/1, s.1.

4 Tuncay Güloğlu, "Dünden Bugüne Türkiye'de Sendikacılığın Gelişimi", *Disiplinlerarası Sosyal Politika Çalışmaları-1*, Ekin Yayınevi, Bursa 2020, s.12.

5 Alpaslan Işıklı, Cumhuriyet Döneminde Türk Sendikacılığı, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt-7, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s.1826

6 Kanun metni için bkz. *BOA*, 6-10 H-22-07-1327 (1327B-08)

7 *Resmî Gazete*, 14 Temmuz 1938, S.3959.; Kanun tasarısı için ayrıca bkz. *BCA*, 30-18-1-2/12-41-15.

8 Mehmet Şehmus Güzel, "Cumhuriyet Türkiyesi'nde İşçi Hareketleri", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt-7, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s.1850-1852.; Güloğlu, a.g.e., s.15.

9 *BCA*, 30-18-1-2/89-128-4.

10 Murat Metinsoy, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye Gündelik Yaşamda Devlet ve Toplum*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2017, s.266-269.

(CHP) eliyle sendikaların kurulması sürecine girilerek birçok sendika faaliyete geçmiştir. 1948 tarihli İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ise bu sendikaların merkezi gibi hareket ederek Türk-İş'in kurulmasına değin önemini korumuştur. 1950-1960 yılları arasında iktidar olan Demokrat Parti (DP) döneminde de liberal ekonomi politikaları uygulanmasına rağmen DP hükümetleri sendikal hareketlere sıcak bakmamıştır. Her ne kadar Türk-İş, DP döneminde, 1952'de kurulmuş ve gelişmişse de 1955 itibariyle iktidarın sendikalaşmaya bakışının değişmesi sıkıntılar doğurmuştur. Öyle ki 1957'de Türk-İş'in kapatılması dahi gündeme gelmiş, ancak Adnan Menderes'in yakın arkadaşı olan ve 1957'de Türk-İş'in Genel Başkanlığa getirilen Nuri Beşer'in ılımlı tutumu ile bu durum atlatılabildiği görülmüştür.¹¹ Dolayısıyla Türk sendikacılığı Cumhuriyet sonrasında da yaklaşık 1960'lı yıllara kadar kayda değer bir ilerleme gösterememiştir. 60'lı yıllar ile birlikte özellikle 27 Mayıs askeri darbesinden sonra 1961 Anayasası'nın getirdiği yeni düzenlemeler ile işçilere çeşitli sosyo-ekonomik haklar sağlanmış ve çalışma hayatını düzenleyen yeni kanunlar kabul edilmiştir. Ayrıca 1961 Anayasası'nda temel hak ve hürriyetlerin ve sivil kurumlaşmanın teminat altına alınması ile Türk sendikacılık tarihi için yeni bir dönem başlamıştır.¹² Öte yandan 15.07.1963 tarihinde kabul edilen ve 24.07.1968 tarihli Resmî Gazete yayınlanan 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile işçilerin sosyal ve ekonomik haklarında önemli iyileştirmeler yapılmıştır.¹³ Sendikalar Kanunu sonrasında ilk önce kamuda daha sonra da özel sektörde toplu iş sözleşmeleri daha yaygın hale gelmiş, mevcut sendikaların üye sayısı artmış ve özellikle mesleki sendikalar kurulmaya başlamıştır. Türk-İş¹⁴ de bu süreçte çok önemli işlere imza atmış bünyesinde birçok sendikayı toplamayı başarmıştır.¹⁵ Türk-İş'e bağlı sendikalardan biri de çalışmamıza konu olan Türk Müziği Sanatçıları Sendikası (Müzik-iş) olmuştur.

1. Müzik-iş Sendikası'nın Kuruluşu ve Teşkilatlanması

Türk Müziği Sanatçıları Sendikası kısa adıyla Müzik-iş, 1965 yılının Ocak ayında Ankara genel merkezli kurulmuştur. Yetmiş üye ile kurulan sendika, büyük hedefler ve sanatçıya en iyi hizmet düsturuyla çalışmalarına başlamıştır. Üye kayıt numaralarına göre kurucu üyeler; Halil Aksoy¹⁶, Nevzat Sümer, Saadettin Öktenay, Yaşar Aydaş, İzzettin Ökte, Kazım Tokyay, Alpaslan Hepgür, Kemal Öncan, Ruşen Özkan, Yücel Aşan, Mustafa Özgül, Yüksel Tekiner, Özer Öney, Saim Çağlayan, Osman Türen, Ali Can, Ziya Taşkent, Hüseyin Gökmen, Taner Şener, Ruhi Günal, Erol Deran, Zeki Bakkaloğlu, Yaşar Özel, Özdemir

11 Yıldırım Koç, *Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003, s.36-43.

12 Taş, a.g.e., s.72.

13 *Resmî Gazete*, 24 Temmuz 1963, S.11462.

14 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., <https://www.turkis.org.tr/wp-content/uploads/yayinlar/tarihce/index.html> (Erişim Tarihi:25.06.2023)

15 Koç, a.g.e., s.11.

16 Besteci Halil Aksoy 1924 yılında Kazım-Zehra Aksoy çiftinin çocuğu olarak Turgutlu Manisa'da doğmuştur. 1946 yılında Ankara Radyosu'nda udi olarak çalışmaya başlamış, aynı dönemde hukuk fakültesine de devam ederek 1950 yılında mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından İstanbul Barosu'nda avukatlık yapmaya başlamıştır. İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nda doçent olarak öğretim üyeliği, yönetim kurulu üyeliği ve dekan yardımcılığı görevlerinde bulunmuş, ünlü şarkıcı Behiye Aksoy ile evlenip ayrılmıştır. Nihavend ve rast makamında şarkılara imza atan Aksoy, 07.12.1988 tarihinde hayata gözlerini yummuştur. Yılmaz Öztuna, *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi-I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.41.

Bostan, Nusret Ersöz, İsmail Oytun, Güneri Tecer, İsmet Nedim, Fikret Karahan, Cahit Ünyaylar, Naci Tektel, Özer Altun, Seyfettin Sağmaz, Selahattin İnal, Osman Özdenkçi, Musa Kumral, İbrahim Özoral, Cemalettin Evirgen, Kutlu Payaslı, Menşure Tunay, Cengiz Dişçioğlu, Saniye Can, Hüseyin İleri, Hasan Özçivi, Burhan Gökalg, Mustafa Durak, İzzet Altınbaş, Mustafa Barkan, Ahmet Melik, Nevzat Güyer, Güler Göksel, Neşe Can, Turhan Özek, Adnan Şeker, Kemal Karasüleymanoğlu, Mehmet Alkan, Aliye Akkılıç, Turhan Karabulut, Vedat Gürsel, Ethem İyigüngör, Cenani Onaltımart, Müslüm Abay, Hüsnü Güteryüz, Yıldıray Çınar, Atilla Mayda, Recai Başaran, İbrahim Tuğberk, Nihal Erkutun, Tekin Yertut, Akın Özkan ve Mustafa Sağyaşar gibi isimlerden oluşmuştur. Bu isimler Türk müziğinin icra edildiği tüm iş kollarında çalışan sanatçılardan ibarettir. Dolayısıyla Müzik-iş Sendikası, herhangi bir ayırım yapmaksızın düğün işleri, radyo evleri ve gazinolarda çalışan Türk müziği sanatçılarına sendika hizmeti götürmek gibi bir misyon yüklenmiştir. Kuruluşundan üç yıl sonra ise üyelik alanını genişletmiş, sendikanın 34 numaralı iş kolunda belirtilen sahne, perde ve benzeri temsil sanatları ile her müzik türünden sanatçı, resim, heykeltıraşlık, dekorasyon, edebiyat ve benzeri güzel sanatlar kollarında çalışan sanatçıları çatısı altında toplamaya çalışmıştır. Kurucu üyeler 24 Ocak 1965 tarihinde ilk kurucu heyet toplantısını yapmış, bu toplantıda yapılan seçimler ile Genel Başkanlığa Halil Aksoy, Genel Sekreterliğe Nevzat Sümer ve Genel Muhasip Veznedarlığına da İzzettin Ökte seçilmiştir. Bu seçimle birlikte sendikanın ilk yürütme kurulu oluşmuştur. Bu toplantıda ayrıca Akın Özkan, Yücel Aşan, Ali Can Denetleme Kurulu Asil Üyeliklerine, Erol Seran, Kutlu Payaslı, Ruhi Günal, Kemal Öncan ve Yaşar Aydaş, Haysiyet Divanı Asil Üyeliğine seçilmiştir.¹⁷ Sendika ilk Olağanüstü Genel Kurul Toplantısını ise 23 Mart 1965’de Gazi Mustafa Kemal Bulvarında bulunan Güney Park salonunda yapmıştır. İlk kurucu heyet toplantısı sonrası II. Genel Kurul toplantısı da 29 Ocak 1966 tarihinde yine Güney Park salonunda yapılmış, bu toplantıda Genel Başkan ve Genel Sekreter aynı göreve tekrar seçilmiş fakat Genel Muhasip Veznedarlığına İzzettin Ökte yerine Saadettin Öktenay getirilmiştir. Bu toplantıdan sonraki II. Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı sendikanın Ankara Kızılay’daki merkez binasında yapılmıştır. Kurulduğu ilk iki yıllık süreçte tüzük gereği genel merkeze bağlı teşkilatlar oluşmaya başlamış, 4 Nisan 1965’de İzmir, 22 Aralık 1965’de İstanbul ve 7 Haziran 1966 tarihinde de Gaziantep Şubeleri kurulmuş ve yönetim kurulları oluşturularak faaliyete geçmiştir. Bu şubelerden Mürsel Paşa Bulvarı Basmane adresinde bulunan İzmir Şubesinin Başkanı Turhan Yalçın, Sekreteri Alev Orbaylı ve Saymanı ise Server Özbay olmuş, İstiklal Caddesi Yonca Han’da bulunan İstanbul Şubesine ise Başkan Zekai Beşgül, Sekreter Aydın Nafiz Oran ve Sayman İbrahim Akın seçilmiş, Park Caddesi Şişli Pasajındaki Gaziantep Şubesinin yönetimi ise İbrahim Dabakkan, Hüseyin Rahmi Gökdemir ve Mustafa Karaer gibi isimlerden oluşmuştur. Ankara Şubesi için de uzun süredir çalışan sendikanın bu şubeyi kurması 1968 yılının Mart ayını bulmuştur. Ankara Merkez Şube’nin Genel Kongresi Nisan ayında yapılmış, Şube Başkanlığı’na ünlü Türk musikisi ustası Sadi Hoşses, Sekreterliğe Kayhan Şentin, Mali Saymanlığa da Yalçın Oker seçilmiş, yönetim kurulu üyeleri ise Kazım Tokyay, Alpaslan Çilingiroğlu, Yücel Aşan ve Ruhi Günal gibi isimlerden oluşmuştur.¹⁸ Öte yandan kurulduğu tarihten kısa süre sonra teşkilatlanan Müzik-iş Sendikası, Türk-

17 “Müzik-iş Nasıl Kuruldu Geliştir? Sendikamızın Kısa Tarihçesi”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı:1, s.2

18 “Ankara Şubemiz Kuruldu”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.1

İş'e bağlı millî sendika statüsünde kurulmuştur. O dönemde millî sendikaların birleşerek federasyon oluşturmalarına mevzuat izin vermemekteydi. Bu konuda sendika tarafından yapılan açıklamada, millî sendikaların oluşturdukları şubelerine göre esasta genel merkez bünyesinde federe olmuş bir hukuki bünyeye sahip olduğu ve sadece mahalli sendikaların bir federasyon çatısı altında toplanabileceği belirtilmiştir. Yine aynı konu hakkında sendika yönetimi, *“Aslında bir federasyon niteliğinde teşekkül etmiş olan milli sendikalar, üst teşekkül olarak ancak konfederasyona üye olabilirler. Nitekim bu sistem içerisinde Müzik-iş kendi iş kolunda bulunan sendikalar arasında Türk-İş Konfederasyonu'na üye olan yegâne sendikadır...Sendikamız, Türk işçi hareketinin lideri ve en büyük örgütü olan Türk-İş Konfederasyonu'nda üye bulunmakla bir lider teşekküle bağlı olmanın imkanları ve gururu içinde bulunmaktadır”* ifadeleriyle Türk-İş Konfederasyonu'ndan övgüyle söz etmiştir.¹⁹

2. Sendikanın Yayın Organı Müzik-iş Gazetesi

Müzik-iş Sendikasının aynı adı taşıyan gazetesi, kuruluşundan üç yıl sonra aylık olarak yayın hayatına başlamış ve ilk sayısı Mart 1968 tarihinde, son sayısı ise aynı yılın Eylül ayında çıkmıştır. Her bir sayısı yaklaşık dört sayfadan oluşan Müzik-iş Gazetesinin sahibi aynı zamanda sendikanın Genel Başkanlığını yapan Halil Aksoy iken Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü ise Levend Esmer tarafından yürütülmüştür. Ankara Güneş Matbaasında basılan Müzik-iş Gazetesinin abonelik ücretleri altı aylık 6 lira, yıllık 12 lira olarak belirlenmiştir. Yurt dışı fiyatlandırmasında ise bir misli fiyat alınacağı ve ilan tarifesinin ise 2. ve 3. sayfalarda santimi 25, 4. sayfada ise santiminin 15 lira olacağı ayrıca belirtilmiştir.²⁰

Gazetenin Mart 1968 tarihli ilk sayısı ünlü Türk Müziği üstadı Sadettin Kaynak²¹ anısına çıkmıştır. Sayının baş makalesi sendikanın Genel Başkanı Halil Aksoy tarafından kaleme alınmıştır. *“İnsanca çalışıp, insanca yaşamak mücadelesi!”* başlıklı yazıda kendisinin Ankara Radyosu'nda görev yaptığı yıllarda sanatı ve sanatçıyı ezen ve hor gören idarecilerin olduğunu fakat bu kişilerin meslek hayatlarında tutunamadıklarını ifade etmiştir. Konuyu bir bakıma işveren ve çalışan odağına getiren Aksoy; *“Gerek radyolarda gerek gazinolarda ve diğer iş yerlerinde tek tek veya küçük gruplar halinde davalarımız uğruna, iş verenlerle şerefle mücadele edenler her yerde bastırıldı, ezildi ve bizi benliğimizden uzaklaştıran,*

19 “Müzik-iş Nasıl Kuruldu-Gelişti? Sendikamızın Kısa Tarihçesi”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.2-4.

20 *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.4.

21 1895 yılında Fatih'te dünyaya gelen Sadettin Kaynak, ilk ve orta öğreniminden sonra önce Mercan İdadisi'ne daha sonra Dârülfünun İlahiyat Fakültesi'ne devam etmiştir. 1917 yılında fakültedeyken askere alınan Kaynak, Diyarbakır, Mardin Elâzığ ve Harput'ta İhtiyat Zabitliği yapmıştır. Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte 1928 yılında Yavuz Sultan Selim Camii baş imamı olmuş, daha sonra bestecilik yönü ağır basarak imamlıktan istifa etmiştir. Bu süreçte tamamen Türk müziği çalışmaları yapan besteci, 1953 yılında Sultan Ahmed Camii'nin ikinci imamı olmuştur. 1954 yılına kadar burada çalışmış, daha sonra rahatsızlığı sebebiyle jübile yaparak evinde dinlenmeye çekilmiş ve 1961 yılında hayata gözlerini yummuştur. Günaydın Kaynak, Nuri Özcan, “Kaynak, Sadettin”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kaynak-sadettin> (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

sanatımızı dejenere eden keyfi idare devam etti.” diyerek sanatın tamamen sahipsiz, reddedilmiş ve başarıyla temsil edilme hakkını kaybetmiş olduğunu kaydetmiştir. Sanatçının birbirine sahip çıkmadıkça ve sanatçı sendikası kurup onun davalarını gerçekleştirmedikçe kimseyi suçlayamayacaklarını da sözlerine eklemiştir. Tarihten örnekler vererek, “*Eğer atalarımız kendi şahsi kaygılarını, menfaat ve kazançlarını bir yana atarak Türklüğün ve Türk Yurdu’nun ebediyen yaşaması, yükselmesi uğruna Kafkaslardan Tuna Boylarına koşarak çok kere canlarını da feda etmeselerdi bu günümüzden, cennet vatanımızdan, hür milletimizden ve sanatımızdan elimizde şimdi ne kalabilirdi*” ifadeleriyle sanatçıların artık el ele verip bir araya gelerek ve şahsi kaygıları bir tarafa bırakarak geleceklerini teminat altına almaları gerektiğini vurgulamıştır. Müzik-iş Sendikasının kurulmasıyla birlikte sanatçının örgütlenme devrinin başladığını, Türk sanatçısının temel meselelerinin başarılı bir şekilde sendika yoluyla halledileceğini, sendika yöneticilerinin gerek örgütlenmede gerekse sanatçıya hizmet yolunda başarılı işlere imza attıklarını belirterek sözlerine son vermiştir.²² Aynı sayıda Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç’un Müzik-iş Sendikasının Türk-İş bünyesinden çıkartılacağı haberlerini tekzip ettiği demecine de yer verilmiştir. Tunç’un demecinde, “*Müzik-iş sendikamız, yeni gelişmekte olan bir teşkilatımızdır. Bu iş kolunun bünyesinden gelen birçok sebepler dolayısıyla, bu teşkilatımızın çok kısa zamanda derlenip toparlanmasını beklemek gerçekten uzak bir görüş olur. Çok kısa bir mazisi olan ve bu kısa mazisi içinde katıyen küçümsenmeyecek toplu sözleşmeler yapan bu sendika ve başarılı yöneticileri, Müzik-iş kolunda çalışanlar tarafından tam bir destek görürse hem teşkilatlanmasını kısa zamanda tamamlar hem de temsil ettiği üyelerine daha geniş menfaat sağlayabilir.*” şeklindeki sözleri aktarılmıştır. Demecinde ayrıca Türk-İş olarak Müzik-iş Sendikası’nın kısa zamanda derlenip toparlanması için ellerinden gelen gayreti göstereceklerini belirten Tunç, sendikanın Türk-İş bünyesinden çıkarılacağına dair yapılan maksatlı haberleri yalanlayarak, böyle bir şeyin olmadığını vurgulamış ve hiçbir sendikanın Türk-İş’in prensiplerine uyduğu sürece bünyesinden çıkarılmayacağını da altını çizmiştir.²³ Öte yandan aynı sayıda “*Türk-İş Genel Başkanı Sayın Seyfi Demirsoy’un son günlerde en çok beğendiği bir şiiri, toplumumuzdaki bazı sendikalarımıza da bir ibret teşkil etmesi ümidiyle*” açıklaması yapılarak yayınlanmıştır. Bu şiirde;

*“Uyan ey yareli şir-i cihan, uyan bu harbi gafletten,
Uyan oğlum komşunun bacak kadar kızları, ana oldu,
Mahallenin buzağuları dana oldu,
Olanlar sana oldu, olanlar bana oldu,
Uyan oğlum uyan, Üsküdar’da sabah oldu...”*

ifadelerine yer verilmiş, anlaşılan o ki bu şiirle bazı sendikalara gönderme yapılmaya başlanmıştır. Sayıda yer alan haberlerde ise 1 Mart 1968 tarihinden itibaren İstanbul Radyosu ve İstanbul Belediye Konservatuarı sanatçılarının toplu sözleşme kapsamına girmeleri hususunda Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun (TRT) tedbir alması konusuna yer verilmiştir. Bu durumun sendika yönetimi tarafından üzüntüyle karşılandığı

22 Halil Aksoy, “İnsanca Çalışıp, İnsanca Yaşamak Mücadelesi!” *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.1.

23 “Müzik-iş’in Sözleşmeleri Küçümsenemez”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.1-4.

da belirtilmiştir.²⁴ Bir başka haberde de İzmir Şubesi tarafından Kurban Bayramı'nın üçüncü günü düzenlenecek olan 5000 kişilik konserin kapalı spor salonunda yapılacağı, sendikaya maddi olarak kazanç sağlaması beklenen bu konsere İzmir Radyosu sanatçıları dışında Ankara'dan Ziya Taşkent, Aliye Akkılıç ve Emel Sayın'ın katılacağı duyurulmuştur. Ayrıca Gaziantep Şubesi'nde Oleyis (Otel, Lokanta, Dinlenme Yerleri İşçileri) Sendikası ile toplu sözleşme konusunda yakında anlaşmaya varılacağı haberi de yer almış ve İstanbul Şubesi'nin TRT ile olan iş kolu seviyesindeki sözleşmenin bitmek üzere olduğu ve İstanbul Radyosu'nun Müzik-iş sözleşme kapsamına girmesi nedeniyle bu şubeyi önemli görevlerin beklediği ifade edilmiştir.²⁵ “Bir Müzikli Konferansın Ardından” başlıklı haberde ise Türk Ocağı Ankara Türk Müziği Derneği'nde musikisi dersleri veren Ankara Radyosu sanatçılarından Çinuçen Tanrıkorur'un²⁶ Sadettin Kaynak'ın ölüm yıl dönümü sebebiyle Ankara Sanat Sevenler Kulübü'nde verdiği konferansın oldukça başarılı geçtiği bilgisi yer almıştır. “7. Ölüm Yıldönümünde Sadettin Kaynak ve Günümüz Türk Müziği Sorunları” başlığı altında düzenlenen konferansın birinci bölümünde Kaynak'ın biyografisine yer verilmiş, ikinci bölümde ise Türk Müziğinin sorunları ile Sadettin Kaynak'ın bestecilik özellikleri anlatılmıştır.²⁷ Öte yandan aynı sayıda beş soruluk bir ankete de yer verilmiş, okurlardan bir ay içinde bu ankete cevap verilmesi istenmiştir. Ankette şu sorular yöneltilmiştir:

“1.Ruşen Kam'ın yıllardan beri yönettiği “Kadınlar Topluluğu” adı altında yayınlanan programında şimdiye kadar kaç eser tedavül etmiştir? Bu program pek mahdut bir repertuvarla eski programların tekrarı niteliğinde devam edip gidiyorsa sebepleri nelerdir? Adı geçenin yönetiminde bu programın daha iyi olması ümit edilebilir mi?

2.Mes'ut Cemil, Ruşen Kam ve Nevzat Atlığ yönetimindeki “Klasik Türk Müziği” programlarından hangisi daha başarılı olmuştur? Sıra ile belirtilmesi.

3.Muzaffer İlkar mı, Ruşen Kam mı daha başarılı bir yöneticidir?

4.Ruşen Kam'ın Ankara Radyosunda yakınlığından ve arkadaşlığından daha çok hoşlandığı bir kadın ses sanatçısı var mıdır? Varsa adını biliyor musunuz?

5.Ruşen Kam- Refik Ahmet Sevengil dayanışması sanatçılara karşı mıdır, san'atçılardan yana mıdır?²⁸

Gazetenin Nisan 1968 tarihli ikinci sayısı Muzaffer Sarısözen özel sayısı olarak yayınlanmıştır. Sarısözen hakkında oldukça kapsamlı olarak ele alınan inceleme yazısında “Ömrünü Türk Folkloruna adanmış, müzik tarihimize malolmuş büyük insan Bir Muzaffer Sarısözen Vardı” başlığı altında genç kuşakların ancak ölüm yıldönümlerinde radyolarda yapılan konuşmalar aracılığı ile tanıdıkları Sarısözen'i yılların unutturamayacağını ve hafızalara kazınmış eserleriyle müzik tarihine adını altın harflerle yazdırdığı belirtilmiştir.

24 “İstanbul Sanatçılarının Büyük Kısmı Toplu Sözleşme Dışında Kalıyor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.1.

25 “Şubelerden Haberler”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.1-4.

26 Nuri Özcan, “Çinuçen Tanrıkorur”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.39, İstanbul 2010, s.572-574

27 “Bir Müzikli Konferansın Ardından”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.2.

28 “Bir Anket”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mart 1968, Sayı 1, s.3.

“Hoca” lakaplı Sarısözen’in Türk folkloruna yaptığı hizmetleri üç başlık altında inceleyen yazıda, gerçek bir halk çocuğu olan Sarısözen hocanın ilk önce dağınık ve bilinçsiz bir şekilde olan folklor müziğini uzun ve sabırlı çalışmalar sonucu notaya alarak arşiv haline getirdiği açıklanmıştır. İkinci önemli hizmeti için ise folklor müziğini radyolarda kabul ettirip yerleştirmek için verdiği büyük mücadele ele alınmış, Sarısözen’in üçüncü hizmetinin de çok kısa bir süre içinde radyolarda pek çok önemli icracı yetiştirmiş olduğu ifade edilmiştir. Muzaffer Sarısözen’den sonra Ali Osman Özdenkçi, Ali Can, Emin Aldemir, Mustafa Geceyatmaz, Nida Tüfekçi ve Ahmet Yamacı gibi üstadların onun izini takip ettiği ayrıca vurgulanmıştır.²⁹ Sayının en önemli haberi ise hükümetin almış olduğu Türk Müziği Devlet Konservatuvarı’nın kurulması kararı ile ilgilidir. Gazete tarafından memnuniyetle karşılanan karar için, “*Önümüzdeki bütçe yılında kuruluşu ile ilgili hazırlık çalışmalarına başlanacağı tahmin edilen bu konservatuvar, yıllardan beri hissedilen büyük bir boşluğu dolduracak, müziğimizin yeni kuşaklar arasında daha çok yayılmasını ve gelişmesini sağlayacaktır*” ifadesine yer verilmiştir.³⁰ Ayrıca İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı³¹ 1968 Yılı Programı’nın “*Kültür Faaliyetleri*” bölümünde sahne sanatları ve müzik konusundaki çalışmaların yurt çapına yayılmasındaki dengesizlikten bahsettiği belirtilen yazıda, kalkınma planındaki konuyla ilgili bölümüne de değinilmiştir.³² Gazetenin en uzun sütunu ise sendika başkanı Halil Aksoy tarafından kaleme alınan “*Toplu Dertleşme*” başlıklı yazıya ayrılmıştır. Yazıda dönemin TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak’ın³³ 7 Eylül 1966 tarihli “*Günün Olayları*” programında yapmış olduğu, “*Türkiye’de sanatkarlarla TRT kurumu arasında ilk defa olarak ele alınıp yapılmış bulunan toplu sözleşmenin imza safhasına erişmiş olduğunu görmekle, zannederim ki, bütün bu işte emeği geçmişler gibi, ben de çok mes’ut hisler içinde bulunuyorum*” ifadesiyle başlayan konuşmasına yer verilmiştir. Daha sonra TRT’nin üst yönetiminde bulunan üyelerin Türk Müziği konusunda düşüncelerinin aktarıldığı “*Bizi Dinler misiniz*” adlı programdan alıntı yaparak, Ankara, İstanbul ve İzmir Radyolarında müzik yayınlarının yüzde ellisinin Türk Müziğinden oluştuğu, Erzurum ve diğer radyolarda ise bu oranın yüzde doksanı bulduğunun söylendiği belirtilmiştir. Aynı programda TRT Yönetimi tarafından yapılan “*Bizim için Türk müziği genel olarak ikiye ayrılabilir. Halk Müziği, Türk Sanat Müziği*” şeklinde yapılan açıklamada Türk Sanat Müziği türüne yanlış bir şekilde “*alaturka*” dendiği ve bu müziğin her yönüyle

29 “Bir Muzaffer Sarısözen Vardı”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.3-4.

30 Türk Müziği Konservatuvarının yarattığı sevinç bir yana Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nın hayata geçmesi yaklaşık sekiz yıl sürmüş, 03.03.1976 tarihinde eğitime başlayabilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://tmdk.itu.edu.tr/hakkimizda/tarihce> (Erişim Tarihi: 27.06.2023)

31 İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, TBMM’nin 03.07.1967 tarihli oturumunda kabul edilmiş ve 21.08.1967 tarihinde yayınlanan Resmî Gazete ile yürürlüğe girmiştir. Planın “Ekonomik Gelişmede İnsan Unsuru” başlığı altında yer alan “Kültür Faaliyetleri” bölümünde Türk sanatı folkloruyla ilgili bilimsel çalışmaların yapılması gerektiği ve uluslararası kültür alışverişinin devlet destekli olması öngörülmüştür. *Resmî Gazete*, 21 Ağustos 1967, S.12679.; T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972*, Ankara 1968, s.187.

32 “Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Kuruluyor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.1-4.

33 1915 yılında Malkara’da doğan Adnan Öztrak, Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuş, 29 Nisan 1964 tarihinde TRT Yönetim Kurulu tarafından oybirliği ile kurumun ilk Genel Müdürü olarak seçilmiştir. TRT’ye Genel Müdür olmadan önce Kızılay Genel Müdürü olarak görev yapmıştır. Özden Cankaya, *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2015, s.67.

bir polemik konusu haline getirildiği ifade edilmiştir. Bu sebeple, Türk Sanat Müziğine gönül veren sanatkarları üzen ve düşündüren pek çok meselenin olduğu vurgulanmıştır. Bu meselenin çözüm yerinin ise radyolardan ziyade konservatuvar ve akademi gibi bilim kurumları olduğu, müzik meselelerinin radyoların dışında halledilmesi gerektiği ve bu gerçeğin Türk Müziği için de geçerli olduğunu belirten konuşma metni oldukça ayrıntılı şekilde yayınlanmıştır. TRT yönetimi tarafından yapılan bu eleştiriler karşısında Müzik-iş Sendikası konuyla ilgili toplu iş sözleşmesinde de geçen tekliflerini şu şekilde sıralamıştır:

“1.Radyolarda sanatçıların işe alınması konusu yazılı usullere bağlanmamıştır. Bu sebeple bu konuda keyfi idare devam ettirilmek isteniyor. Örneğin son altı ay içinde İstanbul Radyosu ile diğer radyolar arasında farklı uygulama boş bırakılan işe alma müessesenin sonucudur.

2.İcra hakları ve telif hakları konusu sendikamızca bir tasarı halinde kuruma getirildiği halde bütün dünya radyolarında kabul edilmiş bulunan ve Anayasa ile teminat altında tutulan medeni ülkelerde bu konuda TRT, olumlu bir şekilde hareket etmekte³⁴ ve konudan kaçmaktadır.

3.TR T Yönetim Kurulunca 11.11.1967 tarihinde kabul edilen “Türk Müziği Denetleme Esasları” hiçbir bilimsel ölçüye dayanmamaktadır. Bu denetim sistemi, 30.09.1965 tarihli büyük İstanbul denetlemesinin uğradığı hezimetten daha kötü sonuçlara sebep olur.

4.Gerek sendikalar arası gerekse sendikalı ve sendikasız sanatçılar arasında uygulanan ücretler, sendika ve sanatçı haklarına yeteri kadar hassasiyet gösterilmediğini açıkça ortaya koymaktadır.”

Yazının sonunda Aksoy, TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak’a hitaben sendika olarak birçok konuda TRT ile birlikte hareket etmeleri gerektiğini ve bu konuda hazır olduklarını fakat kurumun çeşitli bahanelerle ertelenen iş kolu seviyesindeki toplu sözleşmeyi en kısa zamanda bitirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak bu şekilde sanatçılarla olan ilişkilerde sanatçıların topluma kattıkları değer ile uyumlu ve saygılı olarak daha çok ilerleneceğini de vurgulamıştır.³⁵ Gazetenin bir başka bölümünde de “Sanat ve Uzay” başlığı altında komik benzetmelerin yapıldığı bir anekdot da yer almıştır. Buna göre, “Zeki Müren=Sanat Güneşimiz”, “Ruşen Kam=Sanat Ayımız”, “Muzaffer İlkar=Sanat Uydumuz”, “Refik Ahmet Sevengil=Sanat Evrenimiz”, “Turgut Özakman=Sanat Yıldızımız” ve son olarak “Patron=Sanat Dünyamız” şeklinde tasvir edilmiştir.³⁶ Anket bölümünde ise bir önceki sayıda yapılan beş soruluk anketin cevapları yayınlanmıştır. Buna göre, “Ruşen Kam’ın yıllardan beri yönettiği “Kadınlar Topluluğu” adı altında yayınlanan programında şimdiye kadar kaç eser tedavül etmiştir? Bu program pek mahdut bir repertuvarla eski programların tekrarı niteliğinde devam edip gidiyorsa sebepleri nelerdir? Adı geçenin yönetiminde bu programın daha iyi olması ümit edilebilir mi?” sorusuna bu programın eski plaklar gibi olduğu ve gerek repertuvar gerekse icra yönünden hiçbir değişikliğe gidilmediği şeklinde cevap verilmiştir. Nedenleri arasında ise yönetimin Türk Müziğini sevmemesi ve repertuvar için çalışmaması ayrıca kolay para kazanmayı tercih etmesi sunulmuştur. Bu sebeple mevcut

34 Anladığımız kadarıyla bu ifadenin “etmemekte” olması gerekiyor.

35 “Toplu Dertleşme”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.1-4.

36 “Sanat ve Uzay”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.2.

yönetimle bu programın düzeleceğini düşünmenin saflık olacağı sonucuna varılmıştır. İkinci sırada sorulmuş olan “*Mes’ut Cemil, Ruşen Kam ve Nevzat Atlığ yönetimindeki “Klasik Türk Müziği” programlarından hangisi daha başarılı olmuştur?*” sorusuna ise Mesut Cemil ve Nevzat Atlığ’ın programlarının daha başarılı olduğu cevabı verilmiştir. Ankette üçüncü sırada yer alan *Muzaffer İlkar mı, Ruşen Kam mı daha başarılı bir yöneticidir?*” sorusuna da Muzaffer İlkar yanıtı verilmiş, “*Ruşen Kam’ın Ankara Radyosunda yakınlığından ve arkadaşlığından daha çok hoşlandığı bir kadın ses sanatçısı var mıdır? Varsa adını biliyor musunuz?*” şeklindeki dördüncü soruya gelen cevaplar ise açıklanmamıştır. Son soru olan “*Ruşen Kam- Refik Ahmet Sevengil dayanışması sanatçılara karşı mıdır, san’atçılardan yana mıdır*”ın cevabı ise bu dayanışmanın sanatçı karşıtı olduğu şeklinde belirtilmiştir.³⁷

Müzik-iş Gazetesinin Mayıs 1968’de yayınlanan üçüncü sayısının baş makalesi yine Halil Aksoy tarafından yazılmıştır. Türk Müziğinin sorunlarının dile getirildiği yazıda Aksoy konuyu bir yazar olarak değil, bu davaya baş koymuş bir meslek erbabı olarak ele aldığını dile getirmiştir. Sanatın en büyük düşmanının maddi menfaat isteği olduğunu belirtmiş, reklamcılığın çağdaş sanatçıyı pençesine düşürdüğünü ve sanatçıya başarı derecesinin ancak şöhret ve para ile ölçüldüğüne inandığını iddia etmiştir. Bugünün sanatçısının uzun soluklu esere emek vermek istemediğini ve geçici kaygılar ile hareket ettiğini vurgulamıştır.³⁸ Öte yandan aynı sayıda Müzik-iş’in III. Genel Kurul Toplantısı’nın yapılması geniş yer bulmuştur. Dört şubenin temsilcileri ve Genel Merkez Yönetim Kurulu’nun hazır bulunduğu toplantıya Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Selahattin Erkap ile Harb-İş Sendikası Genel Başkanı Kenan Durukan gibi diğer sendika yöneticileri de katılmıştır. Genel Kurul Toplantısı’nda yapılan seçimler sonucu Halil Aksoy tekrar Genel Başkanlığa, Selahattin İnal Genel Sekreterliğe ve Yücel Aşan da Saymanlığa getirilmiştir.³⁹ Bu sayının teması ise müzik teorisi alanında ilk uzmanlardan olan Hüseyin Sadettin Arel olmuştur. 1955 yılında vefat eden Arel için Çinuçen Tanrıkorur’un kaleme aldığı yazıda, Türk ve Batı Müziğinin bir arada bilimsel ve sistemli bir öğretim yapmak için kurmuş olduğu Müzik Kolu’nun artık çalışmamasından yakınmıştır. Tanrıkorur, Arel’in 75 yıllık yaşamında Türk Müziği için yaptıklarının çok değerli olduğunu belirtmiş ve ölümünden 13 yıl sonra bile Türk Müziğinin geleceği ile ilgili Arel’in bıraktığı noktadan çok daha geride kaldığını üzüntüyle ifade etmiştir.⁴⁰ Gazetede ilgi çekici bir başka yazı ise “*Önemli Belge: Türk Müziği Öğretimi Hakkında Rapor*” başlığıyla ele alınmıştır. Genç müzikolog Muammer Sun tarafından hazırlanan “*TRT Türk Sanat ve Halk Müziği Öğretimi Konusu, Görüşmeler ve Tavsiyeler*” adlı raporu, Türk Müziği öğretiminde beliren çeşitli sorunları cesaretle ele alabildiği ve eleştirilerini saklamaması sebebiyle oldukça önemli gören gazete raporun tam metnini yayınlamayı da kendine görev saymıştır. Sun’un raporu üç ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde solfej kitabı ve çalgı metotları yazılması, repertuar ve besteci yetiştirilmesi üzerine düşünülmüş, ikinci bölümde Ankara ve İstanbul’da bazı sanatçılar ile yapılan görüşmelere yer verilmiş, üçüncü bölüm de sonuç olarak ele alınmıştır. Raporun sonucuna göre Türk Müziğinin kronikleşmiş sorunlarının

37 “Anketimizin Cevapları”, *Müzik-iş Gazetesi*, Nisan 1968, Sayı 2, s.3.

38 “Türk Müziği Sorunları”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mayıs 1968, Sayı 3, s.1.

39 “Halil Aksoy Tekrar Genel Başkan Seçildi”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mayıs 1968, Sayı 3, s.1.

40 Çinuçen Tanrıkorur, “Sadettin Arel’i Kaybedeli 13 Yıl Geçti”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mayıs 1968, Sayı 3, s.3.

kurulacak ciddi bir Türk Müziği Araştırma Enstitüsü tarafından ele alınması gerektiği ve bu konuda çeşitli yarışmalar yapılarak verilecek ödüllerle teşvik edilmesinin zorunlu olduğu vurgulanmıştır.⁴¹ Aynı sayının haberler bölümünde Müzik-iş sendikasının Erzurum’da bir temsilcilik açacağından bahsedilmiş, Erzurum Radyosu sanatçılarının sendikaya üye olmak için başvuru yaptıkları belirtilmiştir. Bir diğer haberde ise Yargıtay 9. Dairesinin emsal kararından sonra sendikanın gazinolar ile toplu sözleşme yapılması konusunda gerekli işlemleri başlattığı duyurulmuştur. Haberle ilgili; “Kısa zamanda alınacak kararlara müsteniden gazinolarla Müzik-iş arasında Toplu Sözleşmenin yapılmasına, bugüne kadar engel teşkil eden hukuki sebepler kaldırılmış olacak ve en geç yaz sezonu başlangıcında gazino türündeki çeşitli işyerleri ile Toplu Sözleşme yapılmak üzere çağrılara başlanmış olacaktır.” ifadelerine yer verilmiş ve Müzik-iş Sendikasının bu konuyu hayati derecede önemseydiği vurgulanmıştır. Ayrıca Gaziantep Şubesi ve radyo dışında çalışan bütün üyelerin bu hakkı aldığının müjdesi de verilmiştir.⁴²

Gazetenin Haziran 1968 tarihli dördüncü sayısı ise Süleyman Erguner⁴³ özel sayısı olarak yayınlanmıştır. “Musikimizde Unutulmayan Bir İsim Neyzen Süleyman Erguner” başlıklı yazıda, Erguner’in biyografisi verilmiş ve İstanbul Radyosu bünyesinde yaptığı çalışmalardan bahsedilmiştir. Erguner’in Türk Musikisini çok iyi bildiği özellikle yaptığı taksimlerdeki başarısı anlatılmıştır. Neyzen olarak icracılıkta kimsenin etkisinde kalmadığı ve kendine has bir üslup oluşturduğu da ayrıca belirtilmiştir.⁴⁴ Bu sayıdaki baş makale önceki sayılarda olduğu gibi Genel Başkan Hüseyin Aksoy tarafından yazılmıştır. “Müzik Kolunda Sendikacılık” başlıklı yazıda Türkiye’de müzik alanındaki sendikacılık faaliyetlerinin Batıdaki örneklerine göre oldukça geride kaldığı ve 1968 yılı itibariyle Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yaklaşık 17 milyon işçinin sendika üyesi olduğu belirtilmiştir. Müzik alanındaki teşkilatlanmanın gerçek anlamda Müzik-iş Sendikasıyla başladığını ve kısa sürede kamuda çalışan sanatçıların yapılan Toplu Sözleşmelerle haklarının iyileştirildiğini ifade etmiştir. Kamuda işveren statüsünde olan TRT ile yapılan işkolu seviyesindeki Toplu İş Sözleşmesi ile çalışma ve ücret konusunda başarılı adımların atıldığını aktarmıştır. Öte yandan özellikle müzik sanatının 60 yıldır devletten himaye görmediğini iddia eden Aksoy, bu süre zarfında Türk Müziğinin yalnızca halkın ilgisi sayesinde ayakta kaldığını

41 “Türk Müziği Öğretimi Hakkında Rapor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mayıs 1968, Sayı 3, s.2-4.

42 “Müzik-iş Erzurum’da Temsilcilik Kuruyor” ve “Gazinolarla Sözleşme Yapılmak Üzere Tedbirler Alınıyor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Mayıs 1968, Sayı 3, s.2.

43 1902 yılında İstanbul’da doğan Erguner, müzik ile ilgili bir aile ortamında yetişmiştir. Müziğe ney çalarak başlamış, daha sonra kendi çabasıyla Türk musikisinin teknik bilgilerini öğrenmiştir. Ortaokulu bitirdikten sonra tekel idaresinde memur olmuş bu nedenle Anadolu’nun çeşitli illerinde çalışmıştır. 1942 yılında tekrar İstanbul’a dönmüş, Cibali Tütün Fabrikası’nda çalışmıştır. Mevlevi tarikatına bağlı olan Erguner, kişilik olarak oldukça alçak gönüllü idi. Bestelediği eserler arasında Ömrün Şu Biten Neşvesi Tam Olsun Erenler, Çam Kokulu Havanı Bir Kerecik Koklasam, Gördüm Ki Sarmış Yarin Etrafını Ağyar ile Hicran Alevi en bilinenler arasına girmiştir. Beste çalışmaları dışında Hicaz Peşrev ve Şevkefza, Saba, Dilkeşide ve Ferahnak makamlarında saz eserleri de yazmıştır. 1953 yılında İstanbul’da geçirdiği beyin kanaması nedeniyle vefat etmiştir. *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Bestekarları Ansiklopedisi*, İtimat Kitabevi Yayınları, İstanbul 1978, s.34.; Mehmet Nazmi Özalp, *Türk Musikisi Tarihi-Derleme- II*, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1986, s.156-157.

44 “Musikimizde Unutulmayan Bir İsim Neyzen Süleyman Erguner”, *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.3.

ve bu sebeple müzikteki sendikal çalışmaların ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır. Yazısında Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un sendikacılığın önemine değindiği konuşmasına da yer veren Halil Aksoy Türkiye'de müzik sendikacılığının gelişebilmesi için, "... bütün sanatçılar Türkiye'de bir sendikanın çatısı altında toplanarak güç ve kuvvet birliği sağlamak ve sendikalarını sevmek mecburiyetindedir. Ancak böyle bir sevgi ile birbirimize bağlı olarak kuvvetimizi çoğaltmakla bütün davalarımızı halletmek ve sanatçı ile sanatı korumak ana hedeflerine ulaşmak imkanını sağlayabiliriz" ifadesiyle yazısını sonlandırmıştır.⁴⁵ Sayının dikkat çeken haberlerinden biri de Müzik-iş Sendikası ile TRT arasında 1 Mayıs 1968 tarihinde imzalanan işkolu seviyesindeki Toplu İş Sözleşmesi'nin TRT tarafından değiştirilmek istenmesine karşı Müzik-iş Sendikası'nın üyelerini greve çağırması olmuştur. Genel Başkan Halil Aksoy, bu konuda TRT yöneticileri ile tartışma yaşayarak son sözünü söylemiş daha sonra radyoya giderek sanatçılarla görüşmüştür. Bu görüşme sonrası radyo sanatçıları yapılan sözleşmenin uygulanmaması halinde bu haksız tutuma karşı bütün direnme haklarını kullanacaklarını belirtmişlerdir.⁴⁶ Gazetenin haberler bölümünde ise bir önceki yıl Türkiye Radyoları'na alınan stajyer sanatçıların sınavlarının Ankara, İstanbul ve İzmir'de on sekiz kişilik bir heyet tarafından yapıldığının ve sonuçları açıklanmayan bu sınavların %99 oranında olumlu sonuçlanacağını bilgisi verilmiştir.⁴⁷ Bir diğer haberde de Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Öğrenci Birliği Müzik Topluluğu'nun 6 Haziran 1968 tarihinde Ankara Radyosu'nda doldurduğu otuz dakikalık bant kaydı ile ilgilidir. Büyük bir başarı olarak ifade edilen bu kayıta, Buhûrîzâde Mustafa İtri Efendi'nin Segâh makamındaki "Tuti Mucize Guyem Ne Desen Laf Değil" adlı eseri, aynı makamdaki Tanburi Ali Efendi'nin "Dil Harabi Aşkım" eseri, İsmail Baha Sürelsan'a ait Acemaşiran makamındaki "Çekmiyor Yar-ı Sitemkâr" adlı eser ile sırasıyla Aleko Bacanos, Lemi Atlı, Münir Nurettin Selçuk ve Erol Sayan'ın bestelerine yer verilmiştir. Ayrıca konserin sonunda üç sesli "Benim Adım Bülbüldür" ve iki sesli "Dere Geliyor" türküleri de söylenmiştir.⁴⁸ Aynı sayıda yer alan yurtdışı haberlerinde yurtdışında çalışan Türk işçilere konser vermek üzere Ankara Radyosu'ndan bir grup ses ve saz sanatçısının Avrupa'ya gitmesi konu edilmiştir. Habere göre Almanya, Hollanda ve Belçika gibi Türk işçilerinin çok olduğu ülkelerde verilen konserlerin 22 gün süreceği belirtilmiştir. Konserler için yurtdışına giden radyo sanatçıları arasında Saniye Can, Selahattin Erhorhan, Necla Erol, Emin Aldemir, Osman Özdençki, Cengiz Akmeriç, Yaşar Aydaş ve Atilla Mayda gibi isimler bulunmuştur.⁴⁹

Müzik-iş Gazetesinin Temmuz 1968'de çıkan beşinci sayısı ise Ankara Radyosu Yurttan Sesler Korosu sanatçılarından olan Orhan Subay özel sayısı olarak yayınlanmıştır.⁵⁰ Subay

45 Halil Aksoy, "Müzik Kolunda Sendikacılık", *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.1-3.

46 "Toplu Sözleşme Tarihinde Görülmemiş Müessif Bir Olay", *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.1.

47 "Stajyerlerin İmtihanı Yapıldı", *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.1.

48 O.D.T Üniversitesi Öğrenci Birliği Müzik Kulübü Sanat Müziği Topluluğunun Başarısı", *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.4.

49 "Sanat Elçilerimiz Turnelere Devam Ediyor", *Müzik-iş Gazetesi*, Haziran 1968, Sayı 4, s.4.

50 Erken yaştaki ölümüyle folklor alanında yaptığı çalışmalar tamamlanamayan Subay, 1929 yılında İstanbul'da doğmuş müziğe küçük yaşlarda başlamıştır. Sanat Enstitüsü Elektrik Bölümü'nden mezun olduktan sonra radyoya önce teknisyen olarak girmiş daha sonra Yurttan Sesler Korosu'na geçmiştir. Sanatındaki başarısı dışında dürüst karakteriyle de tanınmış, 1964 yılında geçirdiği trafik kazası

hakkında kısa bir yazıya yer verilen bu sayıda özellikle TRT'nin yayın yasaklarına ağırlık verilmiştir. “*Halka ve Hakka Karşı: TRT*” gibi çarpıcı bir başlık atılan ve oldukça uzun bir şekilde ele alınan TRT, sendikalı çalışanların haklarını vermemekle suçlanmıştır. Türkiye Radyoları'nın halk nazarında dinlenme sebebinin Türk Müziği olduğunu belirten yazıda bu ülkede hiçbir şahsın veya kurumun Türk Müziğine ve onun sanatçısına karşı mücadeleyi kazanamayacağı belirtilmiş ve TRT'nin diğer sendikalara vermiş olduğu hakkı Müzik-iş Sendikası'na niçin vermediği sorgulanmıştır. Konuyla ilgili, “*TRT'de son günlerde beliren hastalık 30 yıldan beri devam eden zihniyetin nüketmesidir. TRT eskiden olduğu gibi tek taraflı tasarruflara, radyoların en önemli programları olan Türk müziği yayınlarını keyfine idare edemez. Edemeyecektir. TRT, Türk müziği programlarını televizyona koymadıkça TRT'nin iki T'sinden birisinin çıkarıldığını hüsrarla seyredecektir.*” ifadesine yer verilmiş ve bu konuda Müzik-iş sendikasının gerekli başvuruları yaptığının altı çizilmiştir. TRT hakkında yapılan bir diğer eleştiri ise TRT yönetiminin Müzik-iş Sendikası'na karşı yapmış olduğu haksız uygulamalar olmuştur. Sendika üyelerinden Fikret Karahan ve Mithat Gök'e sadece Müzik-iş Sendikası'na üye oldukları için yayın izni verilmediği belirtilmiş ve bunun için Ankara Radyosu'ndaki yöneticilere telefon açıldığı iddiası yapılmıştır.⁵¹ Gazetenin haberler bölümünde TRT hocalarından Ruşen Kam'ın evine hırsız girdiği ve yaklaşık 10.000 Liralık eşyasının çalındığı bilgisine yer verilmiştir. Bir diğer haber ise Müzik-iş Sendikası'nın kardeş teşekkülü olarak ifade edilen Ar-İş Sendikası'nın Temmuz ayının ortasından itibaren gazete çıkaracağı ve bu gazetenin müzisyenlerin dertlerinin çözülmesine ve haklarının geri alınmasına bayrak tutacak bir yayın organı olacağı ifade edilmiştir.⁵² Aynı sayısının dikkat çeken yazılarından biri de Çinuçen Tanrıkorur'un kaleme aldığı “*Bir Türk Müziği Konservatuvarı Kurulması Üzerine Düşünceler*” başlıklıdır. Edebiyat, süsleme, mimari ve müzik sanatları arasında yurt içinde ve yurt dışında uluslararası düzeyde ele alındığında Türk Müziğinin açık ara geride olduğu tespiti yapılmış, Cumhuriyet döneminde bütün sanatların öğretildiği okulların olduğu halde kökü Sümerlere kadar dayanan Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde daha da gelişen Türk Müziğinin hala bir okulunun olmadığı vurgulanmıştır. Tanrıkorur, Osmanlı döneminde mevcut bulunan müzik kurumlarının⁵³, musiki cemiyetlerinin ve çeşitli Türk Müziği topluluklarının olduğunu fakat bu kurumların milli musikimizi Batı Müziği seviyesine getiremediğini ve bunun nedeninin ise metotsuzluk olduğunu ifade etmiştir. Sözlerinin devamında ise solfej ve nazariyat kitapları ve çalgı metotları olmadan başka bir deyişle öğretim sistematığı halledilmeden açılacak olan Türk Musikisi konservatuvarının başarılı ve faydalı olamayacağını vurgulamıştır.⁵⁴

nedeniyle hayata gözlerini yummuştur. “Vakitsiz Kaybı ile Folklorumuzda Büyük Bir Boşluk Bırakan İnsan Orhan Subay”, *Müzik-iş Gazetesi*, Temmuz 1968, Sayı 5, s.3.

51 “Halka ve Hakka Karşı: TRT”, *Müzik-iş Gazetesi*, Temmuz 1968, Sayı 5, s.1.

52 “Ruşen Kam'ın Evi soyuldu” ve Müzik-iş'ten Tam Altı Ay Sonra Ar-İş de Gazete Çıkartıyor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Temmuz 1968, Sayı 5, s.1.

53 Bu konuda bkz. Erhan Özden, *Osmanlı Maarifi'nde Musiki*, TTK Yayınları, 2015 Ankara.

54 Çinuçen Tanrıkorur, “Bir Türk Müziği Konservatuvarı Kurulması Üzerine Düşünceler”, *Müzik-iş Gazetesi*, Temmuz 1968, Sayı 5, s.2.

Müzik-iş Gazetesinin Ağustos 1968 tarihli altıncı sayısı Selahattin Pınar'a⁵⁵ ithaf edilmiştir. Bir önceki sayıda olduğu gibi bu sayıda da TRT'nin toplu iş sözleşmesine uymamasına geniş verilmiş, öyle ki Halil Aksoy'un yazmış olduğu baş makede TRT Yönetim Kurulu Başkanı Prof. İsmet Giritli'ye hitaben kaleme alınmıştır. *“Bir Dertleşme”* başlığı atılan yazı, *“Sayın Üstad, bu sayıda sizinle hesabihale izin verir misiniz? isminiz ve şöhretiniz milletçe biliniyor fakat şimdiye kadar tanışmak kısmet olmadı. Ayrıca yakınlarınızdan bazıları bana mert ve dürüst karakterli olduğunuzu söylediler. Radyocuların müzik kesimiyle ilgili bir toplu sözleşme hakkında karar verecek olan bir yönetim kuruluna başkanlık ediyorsunuz. Daha önce İstanbul'da kurulu bir sendika ile İstanbul Radyosu işyeri sözleşmesinde sanatçı lehine olumlu mesainiz ve sanatçı davalarına yakınlığınız bize anlatıldı”* şeklinde bir giriş ile başlamıştır. Radyodaki müzik yayınlarının üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğu, reklam programlarının da eklenmesiyle yayınların yaklaşık %75'ini müzik yayınlarının oluşturduğunu belirtmiştir. Bu sebeple radyo sanatçılarına birinci derecede önem vermenin ve diğer konular içinde bu konuyu ilk sıraya almanın zorunluluğuna da değinen Aksoy, iş kolu seviyesindeki toplu sözleşmenin imzalanmaması halinde grev yoluna gidileceği, grev yapılması halinde de radyolarda plak ve bant yayınlarının yapılamayacağını özellikle ifade etmiştir. Bu durumun da halk nezdinde hoş karşılanmayacağını sözlerine eklemiş, bu konunun çözümünün TRT Yönetim Kurulu'na bağlı olduğu ve Müzik-iş Sendikası olarak umutlarını kaybetmediklerini vurgulayarak yazısını bitirmiştir.⁵⁶ TRT'nin eleştirildiği bir diğer yazı Hasan Sözeri tarafından yazılan *“Onlara Göre Biz”* başlıklı makedir. Sözeri, yazısında TRT tarafından kendilerine türkücü, şarkıcı ve çalgıcı yakıştırmalarının yapıldığını, hiçbir şey bilmediklerinin ima edildiğini, istedikleri sanatçıyı cüzi bir miktar karşılığında satın alınacakmış gibi gösterildiğini iddia etmiştir. Yazısının devamında, *“...ne sanıyorsun sen isterlerse sendikayı bile bir anda üyesiz bırakır, kapatılmasını bile temin edebilirler, o kadar büyük zekalar var TRT'de...”* ifadesini kullanarak TRT yönetiminin keyfi uygulamalara son vermesi gerektiğini belirtmiştir. Yazısının son bölümünde de *“Şimdi ben Hasan Sözeri olarak, bana verilmekte olan 380 Lira aylığıma da onlara iade etme niyetinde değilim. Bu 380 Liraya tam 30 gün bekliyorum... Yine ben üç telli fakat yalan dolan hile hurda bilmeyen kemençemle radyoda kalacağım. Ve inşallah ben ölmeden onların buralardan gittiklerini de göreceğim. Onlara göre bizim ne sanıldığımız önemli değil. Önemli olan bize göre onların ne olduğudur.”* sözleriyle TRT yönetimine karşı olan kızgınlığını ifade etmiştir.⁵⁷ Sayının haberler bölümünde 24 Temmuz 1968 tarihinde İşçi Bayramı'nın coşkuyla kutlandığı yer almış, bu vesile ile Müzik-iş Sendikası üyeleri ve kardeş sendikaların bayramı tekrar kutlanmıştır. Bir başka haberde de

55 1902 yılında Üsküdar'da doğan besteci, küçük yaşta müzikle ilgilenmeye başlamış ve ilk müzik eğitimini annesinden almıştır. İtalyan Ticaret Okulu'nu bitirdikten sonra kendisi gibi müzik ile ilgilenen arkadaşlarıyla birlikte Üsküdar Musiki Cemiyeti (Dar-ülfeyzi Musiki)'ni kurmuştur. Bestelerinde kendine has bir üslup bulunan Pınar özellikle tambur da çok iyi bir seviye yakalamıştır. Besteleri arasında, *“Aylar Geçiyor Sen Bana Hala Geleceksin”*, *“Söylemek İstesem Gönüldekini”*, *Yalnız Benim Ol El Yüzüne Bakma Sakın Sen*, *“İçen Bir Daha Ayrılmaz”*, *“Bir Bahar Akşamı Rastladım Size”*, *“Kalbim Yine Üzgün Seni Andım Da Derinden”*, *“Gönül Yarısından Acı Duyanlar”*, *“Aşkınla Sürünsem Yine Aşkınla Delirsem”* adlı eserler yer almıştır. Vural Sözer, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, Atlas Kitabevi Yayınları, İstanbul 1964, s.332-333.

56 Halil Aksoy, *“Bir Dertleşme,” Müzik-iş Gazetesi*, Ağustos 1968, Sayı 6, s.1-4.

57 Hasan Sözeri, *“Onlara Göre Biz”*, *Müzik-iş Gazetesi*, Ağustos 1968, Sayı 6, s.1-4.

sendika üyelerinden Yahya Lüleci'nin Türk-İş'in kurmuş olduğu Sendikacılık Koleji'nde öğrenimine başladığı yer almıştır. Sayının ilgi uyandıran son haberinde ise TRT tarafından Ankara Radyosu'ndaki sendikalı sanatçıların yararlanması için 30 sandalye, 10 masa ve çelik dolabın tahsis edildiği, bu sayede sanatçıların yayın sırası beklerken dinlenme şansı bulacakları ve saz sanatçılarının da enstrümanlarını çelik dolaplarda saklayabilecekleri memnuniyetle bildirilmiştir.⁵⁸

Müzik-iş Gazetesinin yedinci ve son sayısı Eylül 1968 tarihlidir. Son sayıda da önceki sayılarda olduğu gibi TRT'ye oldukça uzun yer verilmiş ve verilen haberlerde TRT ile iş kolu sözleşmesinin nihayet imzalandığı büyük bir coşkuyla ifade edilmiştir. Ayrıca İstanbul Radyosu dahil bütün radyolarda TRT ile muhatap tek sendikanın Müzik-iş olduğu özellikle vurgulanmıştır. TRT konusunda komik ve eğlenceli içerikler de bu sayıda oldukça ilgi uyandırmıştır. Müzik-iş Sendikası İzmir Şube Başkanı Turhan Yalçın'ın yazdığı akrostiş bu içeriklere örnek teşkil etmiştir. “TRT KURUMU” adını taşıyan akrostiş şu ifadelerden oluşmuştur:

Tutulup özerklik hastalığına
Rahatlar aşamaları saydıkça Nihat
Tek salkımı kıskanır vermez bağından
Kötüdür onca bütün sanatçılar
Uyur uyanır hep zikri odur
Ramolmaz kimseye prodüktörlere yar
Usanmaz atlatmaktan, huyudur
Modern gecekondularda ihtisası var
Unutur stüdyoyu, halimiz budur.⁵⁹

Son sayıda bu içeriklere ek olarak işçi haklarıyla ilgili haberlere de yer verilmiştir. Örneğin, dönemin Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in İzmir'de yaptığı açıklamaya binaen işçilerin emeklilik yaşının 55'e indirilmek üzere konu ilgili tasarının hazırlandığı ifade edilmiştir.⁶⁰ Öte yandan Beş Yıllık Kalkınma Planında Sosyal Güvenlik konusu da bu haberler arasında yer almıştır. Son sayının haberler dışında dikkat çekici makalesi ise Ali Rıza Avni Tınaz tarafından kaleme alınmıştır. Tınaz, yazısında Şeyh Mehmet Nurettin Efendi ve Şeyh Cemal Efendi gibi üstadların Türk Musikisinde gizli kalmış kıymetler olduklarını belirtmiş ve bu bestecilerin biyografilerini ele almıştır.⁶¹ Bu makaleye ek olarak Buhûrîzâde Mustafa İtri'nin⁶² tanıtıldığı yazı da oldukça kapsamlı bir şekilde kaleme alınmıştır. Yazıda,

58 “İşçi Bayramı Kutlandı”, “Yahya Lüleci Sendikacılık Koleji'ne Başladı” ve “Müzik-iş Üyelerine İmkanlar Sağlandı”, *Müzik-iş Gazetesi*, Ağustos 1968, Sayı 6, s.1.

59 Turhan Yalçın, “TRT Kurumu”, *Müzik-iş Gazetesi*, Ağustos 1968, Sayı 6, s.3.

60 “TRT ile İşkolu Sözleşmesi Nihayet İmzalandı”, “İşçilerin Emeklilik Haddi 55 Yaşa İniyor”, *Müzik-iş Gazetesi*, Eylül 1968, Sayı 7, s.1.

61 Ali Rıza Avni, “Türk Musikisinde Gizli Kalmış Kıymetler”, *Müzik-iş Gazetesi*, Eylül 1968, Sayı 7, s.2-6.

62 Türk musikisinin en büyük üstatlarından olan İtri, net bilinmemekle birlikte 1630-1640 yılları arasında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. XVII. yüzyılda IV. Mehmet döneminde (1648-1687) sarayda hanende ve

öncelikle büyük bestecinin biyografisine yer verilmiş, İtri'nin Türk Musikisi için ölümsüz bir değer olmasında bayramlarda okunan Segâh makamındaki tekbiri ile aynı makamdaki Salat-ı Ummiyesi'nin geldiği özellikle vurgulanmıştır.⁶³ Sayının "Kısa Haberler" başlıklı bölümünde ise Ümit Aksu, Engin Erge, Rafsel de Laura ve Ayten Alpman'ın Ataköy'de sahne aldıkları, İtalyan sanatçı Gianni Morandi'nin askerliğini tamamladığı ve film çekimi için Brezilya'da olduğu, sanatçı Yalçın Ateş'in sinüzit hastalığı sebebiyle rahatsızlandığı yakında ameliyat olacağı, Salim Ağırbaş'ın yazdığı "Bateri Metodları" adlı eserin İngilizce, Fransızca ve Almancaya çevrilerek Avrupa'nın önemli merkezlerinde satışa çıkacağı ve son olarak Cem Karaca ve Apaşlar Grubunun Almanya'da kaydettikleri plaklardan ilkinin yakında Türkiye'de satışa çıkacağı haberleri duyurulmuştur.⁶⁴ Öte yandan, Yunanistan'da düzenlenen Atina Müzik Festivali'nde bestesini Selçuk Başar'ın yaptığı ve Ajda Pekkan'ın seslendirdiği "Özleyiş" şarkısının dördüncü olduğu bildirilmiştir. Bir diğer bölümde ise 1968 yılının pop yıldızlarının seçildiği anketin sonuçları açıklanmıştır. Bu sonuçlara göre İngiltere'de Engelbert Humperdinck birinci, Beatles ikinci, Louis Armstrong üçüncü, Love Affair dördüncü, Small Faces beşinci olmuştur. Amerika'da ise Aretha Franklin birinci, Union Gap ikinci, Dionne Warwick üçüncü ve son olarak Paul Mauriat dördüncü olmuştur.⁶⁵

Sonuç

1960'lı yıllar Türkiye'sindeki en ilgi çekici mesleki sendikalardan biri olan Türk Müziği Sanatçıları Sendikası kısa adıyla Müzik-iş, 1965 yılında Ankara'da kurulmuştur. Türk-İş Konfederasyonu'na bağlı milli sendikalardan biri olan Müzik-iş kuruluşundan sonra İzmir, İstanbul ve Gaziantep'te şube teşkilatlanmasını yapmış, Erzurum'da da temsilcilik boyutunda yer almıştır. Müzik-iş'in önce bu şehirlerde teşkilatlanması büyük olasılıkla adı geçen şehirlerde Türkiye Radyoları'na bağlı radyo evleri olmasından kaynaklanmıştır. Sendika, kuruluş amacının herhangi bir ayırım yapmaksızın düğün işleri, radyo evleri ve gazinolarda çalışan Türk müziği sanatçılarına sendika hizmeti götürmek olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle kurulmasından üç yıl sonra ise üyelik alanını genişletmiş, 34 numaralı iş kolunda belirtilen sahne, perde ve benzeri temsil sanatları ile her müzik türünden sanatçı, resim, heykeltıraşlık, dekorasyon, edebiyat ve benzeri güzel sanatlar kollarında çalışan sanatçıları da çatısı altında toplamaya çalışmıştır. Kurulduğu ilk yıl Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nı yapmış daha sonraki yıllarda da Genel Kurulu'nu takvime bağlı olarak toplamıştır.

Sendikanın yayın organı olan ve sendikayla aynı adı taşıyan Müzik-iş Gazetesi ise sendikanın kuruluşundan üç yıl sonra aylık olarak yayın hayatına başlamış ve ilk sayısı Mart 1968 tarihinde, son sayısı ise aynı yılın Eylül ayında çıkmıştır. Gazetede sendika yöneticilerinin yazılarının yanı sıra Çinuçen Tanrıkorur, Muammer Sun, Hasan Sözeri ve

musiki hocası olarak görev yapmıştır. Ölüm tarihi net olarak bilinmeyen İtri, hanendeliğinden ziyade besteciliği ile tanınmış, Türk müziğinin cami, tekke ve klasikleri içerisinde peşrev, kar, saz semaisi, ayin, nat ve durak başta olmak üzere bütün formlarda eserler üretmiştir. Ayrıca Buhûrîzâde Mustafa İtri, hattatlığı konusunda da övgüye mazhar olmuştur. Nuri Özcan, "İtri Efendi, Buhûrîzâde", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/itri-efendi-buhurizade> (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

- 63 "Türk Musikisinin Ölmez Bir Dehasını Tanıtıyoruz", *Müzik-iş Gazetesi*, Eylül 1968, Sayı 7, s.3-7.
64 "Kısa Haberler" ve "Batı Müziği Haberleri", *Müzik-iş Gazetesi*, Eylül 1968, Sayı 7, s.5.
65 "1968'in Yıldızları", *Müzik-iş Gazetesi*, Eylül 1968, Sayı 7, s.5.

Ali Rıza Avni gibi müzisyenler ve radyo sanatçılarının yazıları da yer almıştır. Öte yandan gazetenin her bir sayısı Türk Müziğine emeği geçen sanatçı ve bestecilere ithaf edilmiş, bu isimler arasında Buhûrîzâde Mustafa Itri, Sadettin Kaynak, Muzaffer Sarısözen, Hüseyin Sadettin Arel, Süleyman Erguner, Selahaddin Pınar ve Orhan Subay yer almıştır. Müzik-iş Gazetesinde ele alınan konular ağırlıklı olarak sanatçı ve müzisyen hakları, TRT-sanatçı ilişkisi, toplu sözleşme ile yurttan ve dünyadan müzik haberleri ile ilgili olmuştur. Ayrıca Türk Müziğinin usta isimlerinin biyografileri, eserleri ve çalışmaları hakkında bilgilerin verildiği bölümlere de yer verilmiştir. Sonuç olarak yayınladığı dönem itibarıyla Müzik-iş Sendikası ve gazetesi 1960'lı yılların siyaset ve müzik ilişkilerinde mesleki örgütlenme boyutuyla farklı bir kesit sunmuş ve bu yönüyle değerlendirildiğinde Cumhuriyet dönemi müzik tarihinin bilinmeyen bir yönüne ışık tutmuştur.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA, 6-10 H-22-07-1327 (1327B-08)

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 30-18-1-2/12-41-15.

BCA, 30-18-1-2/89-128-4.

Resmi Yayınlar

Resmî Gazete, 14 Temmuz 1938, S.3959.

Resmî Gazete, 24 Temmuz 1963, S.11462.

Resmî Gazete, 21 Ağustos 1967, S.12679.;

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972*, Ankara 1968.

Araştırma ve İnceleme Eserler

Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Bestekarları Ansiklopedisi, İtimat Kitabevi Yayınları, İstanbul 1978.

Cankaya, Özden, *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2015.

Güloğlu, Tuncay, “Dünden Bugüne Türkiye’de Sendikacılığın Gelişimi”, *Disiplinlerarası Sosyal Politika Çalışmaları-1*, Ekin Yayınevi, Bursa 2020.

Güzel, Mehmet Şehmus, “Cumhuriyet Türkiyesi’nde İşçi Hareketleri”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt-7, İletişim Yayınları, İstanbul 1983.

Işıklı, Alpaslan, Cumhuriyet Döneminde Türk Sendikacılığı, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt-7, İletişim Yayınları, İstanbul 1983.

Koç, Yıldırım, *Sendikacılık Tarihi*, Türk-İş Eğitim Yayınları, Ankara 1998.

-----, *Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003.

Metinsoy, Murat, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye Gündelik Yaşamda Devlet ve Toplum*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2017.

Özalp, Mehmet Nazmi, *Türk Musikisi Tarihi-Derleme- II*, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1986.

Özcan, Nuri, “Çinuçen Tanırkorur”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.39, İstanbul 2010.

Özden, Erhan, *Osmanlı Maarifi'nde Musiki*, TTK Yayınları, Ankara 2015.

Öztuna, Yılmaz, *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi-I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

Park, Lvin L., *History of the Labor Movement in the United States A Correspondence Study Course*, Institute of Labor and Industrial Relations University of Illinois Press, Illinois 1948.

Sözer, Vural, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, Atlas Kitabevi Yayınları, İstanbul 1964.

Taş, H. Yunus, “Toplumsal Sınıfların Değişim Sürecinde, Sendikalar ve Sendikaların Geleceği”, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, s.1(1), 2012/1.

Sürelî Yayınlar

Müzik-iş Gazetesi, S.1, Mart 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.2, Nisan 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.3, Mayıs 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.4, Haziran 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.5, Temmuz 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.6, Ağustos 1968.

Müzik-iş Gazetesi, S.7, Eylül 1968.

İnternet Kaynakları

<https://www.turkis.org.tr/wp-content/uploads/yayinlar/tarihce/index.html>

(Erişim Tarihi:25.06.2023)

<https://www.britannica.com/topic/trade-union> (Erişim Tarihi:25.06.2023).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kaynak-sadettin> (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/itri-efendi-buhurizade> (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

<https://tmdk.itu.edu.tr/hakkimizda/tarihce> (Erişim Tarihi: 27.06.2023).